

הַלְבוּת שַׁבַּת סִימָן שִׁיג

ביאורים ומוספים

שכשיש לו בית יד לאחוזו בו, מוכח שהוא כלי העשוי להינתן ולהנטל מהבור, ולא נחשב כבונה וסותר.

[משנ"ב ס"ק נב]

משום ששעשה מתחלה לכך נקבים בחומה על-פניו אין אסור⁹.

9) וכן מוט המונח בשני נקבים שבביתלי ארון הקודש, ומיועד למנוע מספרי התורה ליפול, דעת הגר"ם קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ז ס"ק א) שמותר להוציאו ולהכניסו, ואפילו אם מהדקים אותו בתוך הנקבים.

כמו כן, מוט שיש בו קפיץ העשוי לתלות עליו גליל נייר, ומכניסים אותו בכותל בין שני נקבים המיועדים לכך, דעת הגר"ם אויערבך (ארחות שבת ח"א פ"ח סי"ח) שמותר להכניסו ולהוציאו בשבת, וכן דעת הגר"ם קרליץ (חוט שני שם ס"ק ג). מאידך דעת הגר"ם אלישיב (ארחות שבת שם) שאסור ליתנו או להסיר בשבת, והטעם שדינו חלוק מדין בריח, הוא משום שהבריח אינו עשוי להיות קבוע אלא בשעת הנעילה, אבל המוט קבוע בבנין תמיד, ואין מוציאים אותו אלא כדי להכניס בו נייר ולחזור ולקבועו.

אולם אם המוט אינו מהדק בנקבים, אלא מונח על גבי מתלים וכדו' נכפי שמצוי במתקנים המיועדים לתליית מגבות, דעת הגר"ם אלישיב (ארחות שבת שם הע' כח) שכן שאין המוט מחובר או מהדק לבנין, אין הוא נדון כחלק מן הבנין, ולפיכך אין בהסרתו או בהחזרתו משום איסור בונה.

[ביה"ל ד"ה יהא]

עין בקשת קצ"ו עמוד א חוקפות דבור המתחיל זמנת¹⁰.

10) שם הובאה דעת ר"ת, שבנגר אין איסור בונה אפילו מדרבנן, ואין בו אלא איסור טלטול.

[משנ"ב ס"ק ו]

יש עליו תורת פלי ויצא מתורת פנין⁵.

5) ומן הטעם שכתב להלן (ס"ק יב וס"ק כא), שאין דרך לקבוע כלי בבנין, ונראה לכל שרק לפי טעה הניחו שם.

[משנ"ב ס"ק ט]

מקרי מלאכתו לאסור, פנין שעקר' עשוי לכך הילקין אחר רב תשמ"ז⁶.

6) וכלי משתמשים בו בשני תשמישים, אחד של איסור ואחד של היתר, כתב בביה"ל לעיל (סי' שח סי"ג ד"ה קרדם) שאינו נחשב כלי שמלאכתו לאיסור, ואף אם רוב תשמישו הוא למלאכת האיסור, צידד (שם) שאין הוא נחשב כלי שמלאכתו לאיסור. [אכן, הביא שם את דברי הפמ"ג שטובר שאם רוב תשמיש הכלי לאיסור, נחשב הוא כלי שמלאכתו לאיסור, וסתם כדבריו במשנ"ב שם ס"ק י]. ולפי"ז האמור כאן הוא באופן שהכלי נעשה למלאכת איסור ולא לנעילת דלת, אלא שבאופן מקרי משתמשים בו מדי פעם לנעילה.

[משנ"ב ס"ק כא]

ואם עשה לו בית-נדר הוא כמו גליסטרא דלעילי' וכר', דאין נדר' לשקע פלי כבנין לבטלו שם⁸.

7) ולהלן (ס"ק כב) מבואר שאין הבית יד צריך להיות כגלוסטרא דוקא, אלא אף אם יש בנגר טבעת שבה אוהזים בשעת הפתיחה והנעילה, הרי זה בית יד.

8) ולגבי ביסוי בור ודוח, כתב לעיל (סי' שח ס"ק מב) שהטעם שמותר ליטול את הכיסוי אם עשה לו בית יד, הוא משום

הלכות שבת סימן שי

ק"ח

פאר הגולה

ו שם בתוספות
ז צ"ל וכו' ק"א
במשנה וכו' וכו' יוסי
ויקרא פ"ט פ"א
ק"ב ה"ד וכו'
שבת ה"א ש"ש
ח שם בתוספות
ט ט"ו ש"ש בתוספת
י וכו' וכו' פ"ט
כא ש"ש כ"ש
בבב"א וכו'
יב"ש וכו'

(ז) וילרבנו הם 'אין צריך שיהא ראוי לדבר אחר, אלא כיון שתקנו ועשה בו מצוה והכינו לקף סגי. הגה (ח) ומקרי (ט) על-ידי-קף כלי שמלאכתו להטור (י) ומטר לטלטלו, כמ"ל שנתבאר לעיל סימן שח סעיף ד (כ"י) הרמב"ם. ו'נגר, שהוא יתד שנועלים בו ותוחבין אותו באסקפה למטה, ודומה טפי (יא) לבגנו, לא סגי בהכי. * ואין נועלים בו אלא-אם-כן * יהא קשור. וכיצד יהא קשור: * אם יש בראשו גלוסקר, דהינו שהוא עב באחד מהראשים וראוי לכתש בו, (יב) שדומה לכלי, סגי אפלו אם קשור (יג) * בחבל דק שאינו ראוי להיות נטל (יד) בו, (טו) ונאפלו אם אינו קשור בדלת עצמו אלא (טז) בבריח הדלת, ונאפלו אם החבל ארף ואינו חלוי כלל באויר אלא פלו מנח בארץ; (יז) ואם אין בראשו גלוסקר, אם הוא קשור בדלת עצמה סגי אפלו בחבל דק שאינו ראוי לנטל בו, ונאפלו פלו מנח בארץ. ואם אינו קשור בדלת אלא בבריח, צריך שיהא (יח) הקשר אמיץ שיהא ראוי לנטל בו, ונאפלו הכי אין צריך שיהא חלוי, אלא אפלו פלו מנח בארץ מטר, (יט) שאין אסור אלא כששומטו ומניחו בקרן זוית: ב (כ) * ככל נגר שאמרנו מרי שהאסקפה גבוה וכשנועץ אותו במפתן אינו נוקב בארץ, (כא) אבל אם (כב) נפתה

משנה ברורה

דכיון שתקנו יש עליו תורת כלי ויצא מתורת פנקס, רק דלרש"י בעינן ויקא שיהא ראוי לשום תשמיש אחר, וילרבנו הם אין צריך שתקנו אלא לנעל בו, דכזה גמי' יש תורת כלי עליו ויצא מתורת פנקס: (ז) וילרבנו הם וכו'. ולעת הצורך (ז) יש להקל ברבנו הם, דכן סתם השלחן-ערוך לעיל בסימן שח סעיף י: (ח) ומקרי וכו'. דמלאכת הנעילה הוא להטור: (ט) על-ידי-קף וכו'. אבל (י) קנה שמוסקין בו זיתים, אף-על-פי שנועלים בו, מקרי מלאכתו לאסור, כיון שעקרו עשו' לקף הולכין אחר רב תשמיש: (י) ומטר לטלטלו. הינו אפלו שלא לצורך גופו ומקומו רק צרך קצת, וזהו שצ"ח רמ"א: כמו שנתבאר לעיל בסימן שח, אבל בענינו דאירעין לענין לנעל בו, דהוא לצורך גופו, מטר כיון שיש עליו תורת כלי, אפלו עומד למסק בו זיתים: (יא) לבגנו. רוצה לומר, שפא"ה (ט) בשאר נגרים ויתדות שנועץ בפתל, דיש בזה משום פנקס, ורק בעינן שיהא קשור: (יב) שדומה לכלי. הינו, דכיון דכלי הוא לא הוי פנקס, (ט) ונראה לכל דלפי שצ"ח משימו שם: (יג) בחבל דק. משמע דעל-פל-פנים קשור מיהו בעינן, וכן פסק הש"י דהקשירה הוא לעכובא. ובספר אליה רבא כתב, דלעת הצורך יש לסתם על המקלין על-ידי גלוסקר כיון שהיא כלי, אף בלי קשירה כלל, אבל כבאר הג"א משמע דמצד דאין כהש"י, ואם הנגר מחבר לדלת ומושכין אותו ותוחבין בחור, מטר לכלי עלמא אף כלי קשירה [ח"א]: (יד) בו. שאם רוצה לטלטלו על-ידי אותו חבל, מיד נפסק: (טו) ונאפלו אם אינו וכו'. והנה אמינא דאינו מנפר כלי-קף דהוא רק לנעילה: (טז) בבריח הדלת. או (י) במזוזה שאחורי הדלת: (יז) ואם אין בראשו וכו'. משום דכיון דאין על הנגר תורת כלי, בעינן שיהא יותר הטר שהוא עומד רק לנעילה, דלא זקנה נראה כבונה: (יח) הקשר אמיץ. וכלאו הכי אסור, (יא) אפלו אם הנגר חלוי באויר ואינו נגר כלל בארץ: (יט) שאין אסור וכו'. קאי אלעיל שכתב דמטר אפלו

באור הלכה

נראה לי דלא מקרי צדן כלי שמלאכתו לאסור, כיון שלא הנה צדן רק הזמנה בעלמא לזה, וכצא"ה באשלי-אברתם בסימן רעט אות ב שפצדו פ"כ כ"ו שכתבתי, ועין שם עוד טה שמתקן כזה: * ואין נועלים בו אלא-אם-כן וכו'. מיהו, בקשור אין צריך אפלו תחשבה שישב עליו מעבוד יום. ב"ח ואלה רב: * יהא קשור. אבל במחשבה בעלמא שחשב עליו מערב-שבת איך אסור דאורייתא לדעת רש"י דסבירא לה דהלכה דנגר הפנה אסור אף במקדש, אבל לדעת הר"ש"י דסבירא לה דסבירא לה דהלכה כרבי יחידה דנפח מטר (אף) במקדש, וכאשר דכיון דמקדש מאתמול להכי, לאו ב"ח הוא [וכדפרש רש"י בשבת קכ"ו עמוד א], אם-כן אסור זה הוא רק מדרבנן, ובקרט לדעת רבנו הם, עין בשבת קכ"ו עמוד א תוספות דבור הפתחיל ו'הפנה' (י). וכל זה בנגר שאין בראשו גלוסקר, אבל ביש בראשו גלוסקר באור הג"א שכתב, דלדעת רש"י מטר על-ידי גלוסקר אף בלי קשירה כלל, וא"ד על-פ"כ ספקהו נשאר במקומו אלא דטור ושלחן-ערוך דאוסרים בלי קשירה אפלו על-ידי גלוסקר, אם בעלמא יסבור כמנח ע"פ רש"י דהוא מדאורייתא, אפשר דאף-על-פ"כ כפאן בגלוסקר הוא מדרבנן: * אם יש בראשו גלוסקר, הינו ממילא, אבל אם עשה גלוסקר לראשו, משמע כבית-יוסף עליו שהוא כלי לא מחזיק כבונה כלל, ויותר מזה, שהו מטר אפלו בנקמו והינו כשננגר נקם בחור האסקפה נוקב תחתיו בארץ, הנובאר פסיקין ב לאסור, וכהו מטר. ומבאר הג"א מוכח דסבירא לה דלדעת הטור אין לחלק בזה כלל, דהא סבירא לה דין בית-יד הוא דין אסור דגלוסקר דמתניתי, וכל-שכן דאין להחזיר בזה בנקמו לדירה, רק לדעת הר"ף, עין שם, ועין מה שכתבנו בסמך: * בחבל דק, ועין במשנה ברורה בשם הש"י והג"א, ואף דהג"א כתב בסמך דהטור מטר על-ידי גלוסקר אף באינו קשור, מנח באינו קשור בדלת אלא בבריח, אבל על-פל-פנים קשור מיהו בעינן, דאי לא הכי סותרים דברי הג"א אה"נ, שכתב סקניא דכן נוכח טור ושלחן-ערוך דבעינן קשור. ובהו ניחא מה שסיים אחר-כך דלרש"י מטר אפלו באינו קשור כלל, הינו דלדירה מטר אפלו אינו קשור כלל לא בדלת ולא בבריח: * כל נגר. עין במשנה ברורה, פן הוא לפי מה שמבאר בבית-יוסף. ולפי מה שכתב הג"א בבאור, אפשר דלדברי הר"ף יש להקל ביש בראשו גלוסקר אף בנקמו.

בחבל דק, ועל זה סיים וכתב שאין אסור אלא כששומטו, הינו שאינו קשור כלל, ובששומטו ממקום החזר שנועל שם הדלת מניחו בקרן-זוית, דאז אינו נראה פמוקן לנעל והוי כבונה: ב (כ) כל נגר. הינו אפלו (יג) יש בראשו גלוסקר והוא קשור. ועין כבאר הלכה: (כא) אבל אם וכו'. ואם עשה לו בית-יד [הוא כמ"ל גלוסקר דלעיל], ודומה למקבת שפותשין בו פשמים, אף לעיל אגרי דהגלוסקר הנה בו ממילא, וכאן אירעין דעשה אותו פנינים, מוכח דכלי הוא ותו לא מחזיק כבונה, דאין דבר לשקע כלי בבגנו לבטלו שם, וכיון שעשה בו מצוה לעשותו כלי שרי ונאפלו אינו קשור, פן כתב בית-יוסף והביא ראיה מן הר"ף. והג"א כתב בבאור, דלדעת רש"י והטור לא מצינו הטר בנקמו, דהינו נפתה האסקפה, אפלו על-ידי עשית בית-יד: (כב) נפתה האסקפה וכו'. ואם מתחלה עשה חלל בקרקע, מקום שהנגר יהיה ראשו שם, ואינו מוסיף נקב בארץ, (יג) אין אסור. ובהו ניחא מה שכתב הבתים עשיו נקבים בחומה אצל הדלת כפאן ומכאן ותוחבין הבריח לשם, שהולך מקצה זה לזה, ולא אמרינן דהוי כבונה, דמה לי שנקנס בחומה או למטה בארץ, אלא משום שנועשה מתחלה לקב נקבים בחומה על-פ"כ אין אסור. ועוד נראה, דכיון שעשיו טבעת של פרוזל באמצע הבריח ובו אוחזין בשעת פתיחה ונעילה ומושכין את הבריח, זה הוי כעשה לו בית-יד, דמטר

שער הציוד

(י) פן משמע משגז-אברתם וכן פאלה רבה: (י) סגז-אברתם רש"י: (ב) רבנו יהונתן: (ג) בבית-יוסף: (ד) רבנו יהונתן: (ה) הג"א: (ו) בית-יוסף, ומה שכתבתי דהוא קשור, גס"ב מוכח שם, דהא כתב דהאבטא דעשה לו בית-יד קאי אהמו דאגרי בה הגמרא משענא, ושם אינא סקניא דאפלו אינו נשפט אסור: (יג) ובאלה רבה ספקא

הלכות שבת סימן שינ

האסקפה בענין ששומכנים הנגר בחור נוקב (א) פתחו בארץ. *הוי ננין ואסור לנעל בו:
ג רחבה שאחורי הפתחים *שאין נכנסים ויוצאים בה (כג) תדיר, אם עשה דלת לפתחה או שתולה בה מחצלת של קנים, וכן פירצה (כד) שגדרה בקוצים פעין דלת, *אם יש להם ציר (פרוש ציר, ניקבין הדלת וקובעים בו עץ חד כדי להכניסו בארץ לחוד לכאן ולכאן), או אפילו אין להם עתה ציר אלא (כה) שהיה להם ציר, נועלים בהם (כו) אפילו הם נגזרים בארץ רק שקשרם ותלאם לנעל בהם, ולא חשיב כבונה, שנכר בהם שהוא דלת כיון שהיה להם ציר. הגה וכל שפן אם יש להם ציר צדין, ובלבד שלא יחזיר העיר למקומו, כדרך שיפתחו למנון סימן הקיט (כז). אכל אם אין להם ציר ולא היה להם ציר, אין נועלים בהם *אלא אם כן היו (כז) *גבוהים מן הארץ. (כח) ופתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר, נועלים בו אפילו לא היה לו ציר מעולם (כט) והוא נגזר: ד (ל) דלת העשוי (לא) מלוח אחר או שאין לה אסקפה התחתונה, (לב) וקשפותחים שומטין אותה ועוקרים אותה, (ד) אין נועלים בה *אפילו יש לה ציר: ה: הגה אכל דלת העשויה מקרשים הרבה שרי (לג) אף על פי ששומטים אותה בשפותחה, אם יש לה אסקפה, והוא הדין במקום שנועלים בקרשים הרבה (לד) ויש חזקה למעלה ולמטה שמכניסים בהם הקרשים, (לה) שדינם כדלת, (לו) הואיל (ה) ואין ליה אחר בכל הדלת (כז): ה: שדה תבה ומגדל שפתחיהן מן הצד ויש

ל שם ק"א במשנה ודעתי רש"י מ שם כגמרא ונראה נ שם דוקא פ"ה לה וכן ס' סוד מדברי הראשונים שם בשם הרמב"ם ע שם במקרא דלת אסקפה ואיך הרי לשון פירושו ופסקו עניניהם להחמיר פ חספות שם ונתור * (ואם סוף לסוף תריסר ספרים. לקמן בסיומן המיו"צ שם צ"ב בקריאה

באר היטב

קשור וסלוי, ט"ז, עין שם: (ז) אין. וה"ה במקל חלון אם אין עשוי לפתח אלא לעתים רחוקות, הרי כאלו קבוע, הרא"ש סוף ערכין: (ט) ואין. והבי"ח מקל אף בלוח א' אם עשוי לכניסה ויציאה תדיר, ותרומב"ם מקל ספי, מ"א:

(ג) פתחיו. ואם פתחה עשה חלל בקרקע מקום שהנגר יתה ראשו שם שאינו מוסיף נקב בארץ, אין אסור: עוד נ"ל דאם עושין טבעת של ברזל באמצע הקרשים ובו ארזון בשעת פתיחה ונעילה, הרי כעושה לו בית יד ופטר אפילו אין

משנה ברוכה

אפילו באינו קשור, אפילו בנסתקה האסקפה [ט"ז וש"א]. ונראה דאפילו לדעת הגר"א שמחמיר לעיל בעשה לו בית יד לדעת רש"י והטור, יש להקל בזה מפני צדוהי טעם הראשון של הש"ס: **ג (כג) תדיר.** רוצה לומר, ועל כן (יד) אין עשוי להפתח אלא לתמימים רחוקים לפי שאין דרך כניסתו ויציאתו עליהם, ומתוודי כמוסוף על הבנין על ידי נעילתו, אם לא באפנים המבוארים פה, דעו מנכר שהם דלת: (כד) שגדרה בקוצים. הינו, שפתחה בתבילות של קוצים העשויה קצין דלת, ופעמים שהוא פותחה, ורוצה עתה לנעלה: (כה) שהיה להם ציר. הינו (טו) שנוכר שהיה להם ציר: (כו) אפילו וכו' בק שקשרם ותלאם. רוצה לומר, שקשרם ותלאם שם מבעוד יום כדי לנעל בהן, ועל כן מותר לנעל בהן בשבת. (טז) שאף שפשהו פתוחין הן נגזרות בארץ, ורק כשהוא נועלן מגביהן וזוקפן על האסקפה, מפל מקום כיון שהן קשורות ומתפרות שם מבעוד יום ויש להן חצר ציר, לא מתוודי כבונה בשבת: (כז) גבוהים מן הארץ. רוצה לומר, (יז) שהיו קשורות ותלויות מבעוד יום בענין שאף שפותחין אינן נגזרות בארץ, ואפילו הן גבוהין מן הארץ רק כמלא נימא [גמרא];

באור הלכה

דמינו נסתקה האסקפה: * הוי כגון. במקרא אימא, משום דמתו כבונה: * שאין נכנסים ויוצאים בה תדיר. עין במשנה ברוכה. ועין בחוספת שבת דמצד דבשבת העשוי לנגס בשפות מל' יום הוי כפתח העשוי לנגס בה תדיר: * גבוהים מן הארץ. עין במשנה ברוכה. והנה בנשמתאדם כלל לט הרחוב (הדברים¹⁵) בענין זה וכתב, דמה דאימא במשנה דבעין שהיו גבוהים מן הארץ, יש מקלקת הראשונים בבאורו, עין שם היטב בכל דבריו. ובאמת באורו שצא לחדש בענין זה, ועל ידי זה נשתנה ההלכה בהתיראדם¹⁶, הוא מלתא חדת, וכמעט כל הראשונים לא פלשו פה, הלא הנה הנהיגו ותרומב"ם שהביאם בענינו, שפרשו בהדיא כמו שכתבנו במשנה ברוכה, וכן רש"י במשנה מוכח גם כן בהדיא שמפרש פה, וגם האור ורצה העתיקו, וגם הרמב"ם פירוש המשנה משמע דמפרש גם כן שיהיה קשור, והוא טעם כעין פירוש התוספות בדף קכו עמוד ב ונלפא שכתב הושמתאדם דמטרומב"ם בפירוש המשנה משמע כדבריו, דבגובה מן הארץ מהני אף על פי שאין קשור כלל, דאדרבה מוכח שם להפך בסוף דבריו, עין שם. ומה שכתב הושמתאדם דמהר"ף ותרא"ש ותרומב"ם ונשלטון ערוך משמע הפשוטה כדבריו, לענין דעתי לא ראייה בזה שום ראה לדבריו, והלא העתיקו כלם רק לשון המשנה, וכי היכי דמפרשי הנהיגו ותרומב"ם ושאר הראשונים לשון המשנה יפרשו גם כן דבריהם, ומתרומב"ם בהבחרו גם כן אין הוכחה בלי דף להמצא, ובפרט שבפירוש המשנה שלו משמע בהדיא דמפרש שהיה קשור, ולא נשאר סעד לדבריו פי אם מדברי

והטעם, ששוב אינו נראה כבונה בניעולה זו אף אם אין להם חצר ציר, הואיל שאף כשהן פתוחין הן מתפרין וקובעין שם היטב, שאין נגזרות בארץ: (כח) ופתח העשוי וכו'. שפנין שמשפספין בה תדיר, (יח) הכל יודעין שדלת היא עשויה, ולא מתוודי כבונה: (כט) והוא נגזר. בארץ בשפותחה. והנה מלשון המתפר מלשון (יט) דעל-פלפנים קשור מיהו פעינן, אכל מלשון הג"ה בקעוף ד משמע דבנידא לה דאפילו אינו קשור כלל שרי אם יש לה אסקפה מלמטה, ויש להקל בזה [ענין בהג"א שכתב שפן הוא דעת הר"ף ותרומב"ם, ובפגט שפן סתם הרמ"א]: ד (ל) דלת העשוי וכו'. הינו, (ס) לפי שאין לה תקוני דלת פשאר דלתות¹⁷, הוי כסתומה בעלמא¹⁸ ונראה כבונה¹⁹, ומריי צאן (סא) אפילו בפתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר: (לא) מלוח אחר או שאין וכו'. ודעת הרמב"ם, דלא אסור אלא בתרתי לרעותא, דהינו שהוא מלוח אחר וגם אין לה אסקפה. ובשפת העשוי לכניסה ויציאה תדיר, מצדדים (כג) האחרונים דיש לסמוך על שיטתו להקל²⁰: (לב) וכשפותחין וכו'. משמע מזה (כג) דהוא מריי בשאינה קשורה, אכל אם היא קשורה והלוייה, אף שנגזרת בארץ בשפותחה, שרי אף שאין לה תקוני דלתות כראוי, והינו משום דכאן מריי בפתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר: (לג) אף על פי ששומטין וכו'. הינו שאינה קשורה כלל, ואף על-גב דבריש כעיה ג דלת של רחבה, שגם היא מסתמא צשויה פשאר דלתות, ואפילו הכי מחמירין שיהא קשור ותלוי מבעוד יום, הלא אריי בפתח שהוא עשוי לכניסה ויציאה תדיר, וכנ"ל, וסבירא לה דבנה לא בעינן קשר כלל, וקמו שפתיבנו כעעיי קטן כט [הגר"א]: (לד) ויש חזקה. רוצה לומר, דהחזקה נחשבת כאסקפה: (לה) שדינם כדלת של לוח אחר: (לו) הואיל ואין וכו'. כבר פתחנו לעיל דהאחרונים מצדדים להקל

שער הציוד

קצת בזה עין שם, וכן בפריימריים: (ד) בית יוסף בשם הרמב"ם: (טו) כגדאברהם: (טז) הגר"ה, וכן מוכח ברש"י במשנה: (יז) כן מוכח מהר"ה ותרומב"ם, והוא כנשמתא אדם. וענין בבאור הלכה: (יח) לבוש: (יט) וכן כסב הגר"א כבנת מחסר, ודבנת הג"ה סוכב גם כן כמו שכתבנו: (כ) רש"י: (כא) כן מוכח בבית יוסף וכן כסב הגר"א בדעת הר"ף ותרומב"ם: (כב) כגדאברהם ואלויה רבה: (כג) הגר"א לפי גרסה הר"ף שגם שאינה נגזרת, ואיני לרידה בעשויה לכניסה ויציאה, ומשמע לפי זה דבקשורה אף

